

પાવિત્ર લક્ષ્મિ નાટકનાં ગાયનો.

સુંદર વિદ્યાસ નાટક કંપનીને માટે

રચનાર તથા છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

રણછોડદાસ બાઇચંદ આમલીવાળા.

આવૃત્તી બીજી પ્રત ૩૦૦૦

સુરત.

‘દેશી મિત્ર’ પ્રેસમાં કાશીદાસ ભગવાનદાસે છાપ્યાં

સંવત ૧૯૫૯ સને ૧૯૦૩

કંઈ સ્વામીત્વના સરવે હક કરતાએ પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે
કરતાની રજા સીવાય કોઈએ છાપવું છપાવવું નહીં.

કિંમત બે અના.

મિલનો ટુંક સાર

૧૭૫૨

અંક ૧ લાનો સાર

—૦૦૦૦—

સાંતાપુરીના રાજા—જસવતસિંહના પુત્ર પવિત્રસિંહ પોતાનો દરબાર ભરીને બેઠા છે અને પોતાના પ્રધાન દીર્ઘદ્રષ્ટીને પ્રજાને સુખ દુઃખ કેવું છે, તથા તેમની વર્તણૂક કેવી છે. તે વિષે પ્રશ્ન પુછે છે. પ્રધાન દીર્ઘદ્રષ્ટી તથા કેટલાક દરબારના માણસોનું કહેવું એમ સાંચ છે કે દુર્મતસિંહ પ્રજાને બહુ પિડે છે ને તેમના ઉપર અયોગ્ય વરતણૂક ચલાવે છે. એ દુર્મતસિંહ પવિત્રસિંહના કાકા બાહાદુરસિંહનો પુત્ર થાય છે. એ પવિત્રસિંહના ઉપર દ્વેસભૂદી ચલાવે છે. કેમ કે પવિત્રસિંહ બાલ્યાવસ્થાથી રાજ્યાસન ભોગવે છે અને દુર્મતને તે ના હુકમના તાબેદાર થઈને રહેવું પડે છે. તે દુર્મતથી દેખી ન ખમાવાથી પવિત્રસિંહને ઘર મારી પોતે તપ્તપતિ થવા ધારે છે, તે માટે પોતાનો વિશ્વાસ બેસાડવાને હૃદયમાં કપટ રાખી મોઢે મીઠું મીઠું બોલી પવિત્રસિંહની ગુલામગીરી ઉઠાવે છે. દુર્મત જ્યારે દરબારમાં આવે છે ત્યારે પવિત્રસિંહ તેની અયોગ્ય વર્તણૂક વિષે ભારી કપકા આપે છે. અને તેજ વખતે કેટલાક પુરજનો દુર્મતસિંહના જુલમ વિષે ફરીયાદો લખને આવે છે. છેવટ પવિત્રસિંહના હુકમથી દુર્મત સર્વેને નડતો હતો તે બંધ થાય છે; બાદ દુર્મતને ભર કચેરીમાં અપમાન થવાથી બહુ માઠું લાગ્યું. જેથી પવિત્રસિંહ તથા પવિત્રસિંહનો મિત્ર રમણ જે પોતાના દીર્ઘદ્રષ્ટી પ્રધાનનો પુત્ર થાય છે, એ બંનેને ઘર મારવાનો ઇલાજ ચોજે છે. પછી પવિત્રસિંહ શિકાર કરવા જાય છે. શિકાર કરતાં શ્રમ પહોંચવાથી જંગલમાં આરામ લે છે. અને નિદ્રાવસ થઈ જાય છે તે દરમિયાન એક બીલુક બોળાબટ નામનો બ્રાહ્મણ પોતાની સ્ત્રી તથા એક પુત્રને લઈને ઉજ્જનથી નીકળેલો ત્યાં મળે છે. તે બ્રાહ્મણની સ્ત્રી નિંદ્રાવસ થએલ પવિત્રસિંહની ડોકમાં રત્નનો હાર પહેરેલો જોઈને લલચાય છે. જેથી પવિત્રસિંહનું ખૂન કરવા જાય છે. તે બોળાબટના ધમરાટથી બચે છે જેથી બોળાબટપર ખુસ થઈ પોતાનાં ચારે રત્ન તેને હાન કરે છે. પછી વાત-સીત કરતાં ઉજ્જન નગરીના રાજા વિક્રમની લલિત નામની પુત્રી ધણીજ રાખી ને સ્વીયજીવંતી છે. એથી વાત બ્રાહ્મણને મોઢેથી સાંભળી અને તે

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કાપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૫૫

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પાવન લક્ષ્મિ નારદનાં

ગાયત્રી
વિષય દ. - ૨-૪

બ્રાહ્મણ લક્ષ્મિની છપ્પી પવિત્રસિંહને આપે છે. તેપરથી પવિત્રસિંહ લ-
 ક્ષ્મિ ઉપર મોહીત થાય છે. અને તેને મેળવવા માટે ઉજ્જન નગરી તરફ
 જવાનો વિચાર કરે છે. તે દરમ્યાન પ્રધાન પુત્ર રમણુ તેને મળે છે, તે
 પણ સાથે જવા તૈયાર થાય છે. એ વાત છુપી રીતે દુર્મત સાંભળે છે.
 અને તે પણ એમની સાથે મળી જઈ ઉજ્જન તરફ જતાં માર્ગમાં બેઠા-
 ને ઠાર કરવાના વિચારથી સાથે આવે છે બાદ ઉજ્જન પહોંચતા મજ-
 કુર નગરીની પાસે વિક્રમના તાબાતું લીમછાયા નામનું ગામ આવે
 છે. ત્યાં એક દ્રવ્યવાન અને શિયળવંતી ચંપા નામની યુષ્ણિકા રહે છે.
 તે મહાકાળેશ્વરનું પુજન કરવા જાય છે બાદ દેવાલય આગળ દરશન
 કરવા આવેલા પવિત્રસિંહ ઉપર આશંક પડે છે. અને મધુર વચનથી
 ખ્યાર બતાવી પવિત્રસિંહને પોતાને ઘેર તેડી જાય છે ત્યાં મુકામ ગોતવા
 ગએલા દુર્મત તથા રમણુ તેને મળે છે. એ સર્વે ચંપાને ઘેર મુકામ કરી
 રહે છે બાદ ચંપાને વેચાતા આવેલાં પોતાના રત્નના રૂપીયા લેવા ભો-
 જાભટ આવે છે. તેને હુચ્ચી કપડકળાની મસલતથી ચંપા વાંકી જવા-
 બ દે છે, ને ધકકો મારી ભઠથા પાસે કાઢી મુકાવે છે. જેથી ભોજાભટ
 હીવાનો બની જાય છે બાદ ઉજ્જન નગરીના રાજા વિક્રમની પુત્રી લક્ષ્મિ
 સારદા પુજન કરીને આવે છે રસ્તામાં શુર લંપટ નામનો સાધુ એના
 ઉપર મોહ પામે છે. બાદ તેને ભોજાભટ મળે છે. લક્ષ્મિ કળાથી સર્વે
 બીના પુછી લેછે. તે પોતાના હૃદયમાં દયા ખાઈ તેને સાથે લઈ ચંપા
 પાસે રત્ન અપાવવા જાય છે બાદ ચંપાના મહેલમાં પવિત્રસિંહ-રમણુ
 તથા દુર્મત નિદ્રામાં સુતા છે. દરમ્યાન દુર્મત જોગી ઉઠે છે. તે તકનો લાભ
 લઈ પવિત્રસિંહને ઠાર મારવા જાય છે. તે વખત રમણુ જાગી ઉઠે છે. અને
 પવિત્રસિંહને દુર્મત ખંજર મારે છે તેને અટકાવે છે. દુર્મત યુક્તિથી
 પોતાનું તોહોમત રમણુને માથે સાબીત કરે છે. જેથી ભોજા હૃદ-
 યનો પવિત્રસિંહ રમણુને પોતા પાસેથી દુર કરે છે. છતાં રમણુ પોતા-
 ની નીમકહલાલી બતાવવાને યોગી થઈ જાય છે. દુર્મત પવિત્રસિંહને
 મારશે એવા વિચારથી પોતાના મિત્રનો બચાવ કરવા તેમની પાછળ
 છુપી રીતે યોગીના લેખાસમાં ફરે છે. બાદ ચંપા પવિત્રસિંહ સાથે
 પાણી ગ્રહણ કરવાનો વિચાર દર્શાવે છે. પવિત્રસિંહ તે વાત કયુલ નહિ
 કરતાં ચંપાનો તીરસ્કાર કરી ત્યાંથી ઉજ્જન તરફ નીકળી જાય છે.
 બાદ લક્ષ્મિ ચંપાને ત્યાં આવે છે. ને યુક્તિથી ભોજાભટનાં રત્નો આપ-
 વી દે છે. બાદ લક્ષ્મિ પોતાના પિતા વિક્રમને ચંપાની હુચ્ચાઈ વિષે
 જાહેર કરે છે. જેથી વિક્રમ ચંપાને દેશનિકાલ કરે છે.

અંક ૨ જાનો સાર

મુસાફરી કરવા નીકળેલા વીજલપુરના પાદશાહ અનવરખાન પોતા ને સ્વદેશ જતાં જંગલમાં મુકામ કરે છે. ત્યાં એક રિંછ આવી પાદશાહને ધાયલ કરે છે. સાથેના તમામ માણસો ભાગી જાય છે. એ વેળા ઉગ્ગળ તરફ જનાર પવિત્રસિંહ ગાળા બહારથી રીંછને મારે છે જેથી ધ્રાએલ થએલાં પાદશાહનો જાન બચે છે. ને પવિત્રસિંહ ઉપર ખુશ થઈ પોતાની વફાદારી બતાવી દર વરષે એક માસ પોતાને ત્યાં રહેવા પવિત્રસિંહને વચન બંધન કરે છે. પાદશાહ ત્યાંથી પવિત્રસિંહ ઉગ્ગળ તરફ નીકળે છે તેને પોતાની સખીઓ સહીત બગીચામાં ફરવા નીકળેલી ઉગ્ગળ પતિ વિક્રમની કુંવરીનો મેળાપ થાય છે. છેવટે લક્ષ્મિ તથા પવિત્રસિંહની પરસ્પર પ્રીતિ જોડાય છે. પછી લક્ષ્મિ પવિત્રસિંહને પોતાના પીતા પાસે નેડી જાય છે. વિક્રમ પવિત્રસિંહને પસંદ કરી તેની સાથે લક્ષ્મિનાં લગ્ન કરવા વિષે નક્કો કરાવ કરે છે તે દરમ્યાન પવિત્રસિંહ વીજલપુર જવાની મુદત નજીક આવવાથી એક મહિના પાદ લગ્ન કરવાનો નિશ્ચય કરી પવિત્રસિંહ વીજલપુર જવા લક્ષ્મિ પાસે રજા માગે છે. પ્યારમાં પડેલી લક્ષ્મિ પોતાના પતિનું વચન મીથ્યા નહિ જવા માટે અણુછુટકે રજા આપે છે. પાદ ઘેલા પંડ્યા નામના બ્રાહ્મણનો પુત્ર ગુરુ લંપટનાથ પચાવી પડ્યો છે, જેથી તે બ્રાહ્મણની આજીજી સાબળી પરદુઃખલાંબન માહારાજા વિક્રમ તેનો પુત્ર અપાવવા ગાંધિવી મશાણમાં ગુરુ લંપટનાથને આશ્રમે જાય છે. લક્ષ્મિ ઉપર મોહ પામેલો વિષયાંધ લંપટનાથ ઘેલાપંડ્યાનો પુત્ર આપતી વખતે પોતાની મનો ઇચ્છા પુર્ણ કરવા વિક્રમને કપટથી વચન બંધન કરી દે છે. પાદ સાધુ વેશે રમણ દુર્મતને મળે છે ત્યાં લક્ષ્મિને મેળવવા અને પવિત્રસિંહને કાર મારવા માટેની વાતચિત થાય છે. પાદ રમણ દુર્મત પાસે લખાણ કરાવી લે છે. પાદ ખીજે દીવસે લંપટનાથ દરબારમાં જઈ રાજા વિક્રમે આપેલું વચન તેની માગણીમાં માહારાજાની કુંવરી લક્ષ્મિને પરણવાની માગણી કરે છે. જેથી સભાસદો એ કામથી ખીન્ન થઈ ઇન્કાર કરે છે. છતાં રાજા વિક્રમ પોતાનું વચન પાળવા માટે લંપટનાથની સાથે લક્ષ્મિનાં લગ્ન કરી આપવા ઇચ્છુલ કરે છે. અને લગ્નની તૈયારી માટે લંપટનાથને આજ્ઞા આપે છે. પાદ લક્ષ્મિ વેરાગડા સાથે પોતાનું લગ્ન

થવાના સમાચાર સાંજળી મહા દુઃખમાં આવી પડેલી લક્ષ્મી અદ્વિસોસ કરી પ્રભુ પ્રાર્થના કરે છે તે દરમ્યાન વિક્રમ ત્યાં આવે છે. તેને દુઃખ નિવેદન કરી પોતાને માથે આવેલી આફતમાંથી મુક્ત થવાને પોતાની અકકલથી બુક્તિ ચલાવવા વિષે પીતા પાસે આજ્ઞા માગે છે. વિજયપુર જતાં જંગલમાં દુર્ભતસિંહ પવિત્રસિંહને કૂવામાં નાંખી દે છે તે જોવાની સ્ત્રી કુમારગ્નને મારી નાંખે છે ને પવિત્રસિંહ ઇશ્વર કૃપાથી જીવતો નીકળે છે તેને હંધુ સમજતી પોતાનો આરોપ મરણ પામેલી નીર્દોષ કુમારગ્નને શીર નાંખે છે અને ત્યાંથી વિજયપુર જવા નીકળે છે ને નથુડાને રમણુયોગી લઇ જાય છે. બાદ લંપટ નામના યોગીને જાળવા જાય છે. અને પોતે ધારેલા કામમાં ફતેહ થઇ, બુઝ્યા લંપટનાથની આસ નીજ્જન કરી તેને શિકાર આપી મહારાજા વિક્રમદેવાની લાગણીથી લંપટનાથ ની આજીવ અને આદર્શતાબ્યાનમાં લઇ તેને જીવતો મુક્તિ દેશ નીકાલ કરે છે.

અંક ૩ જાનો સાર

ચંપા પાસેથી પોતાના રત્ન લઇ નીકળેલો જોજોભટ અનવરખાંનાં વજર અસફખાંનને પોતાના રત્ન વેચાતા આપે છે. બાદ વજર બદલાવતી ફરેબ દઇ જોજોભટના ચારે રત્ન ખાઇ જાય છે. અને ધારતી આપી પાવતી લખાવી લે છે. અને એ ચારે રત્નો પોતાની ચંપા દીલોજાનને બક્ષિસ આપે છે. જોજોભટ પોતાના રત્ન જવાથી દીવાનો બની બટકનો થઇ જાય છે. બાદ અનવરખાંનના દરબારમાં વિજયપુરથી આવેલા પવિત્ર સિંહ દુર્ભત તથા સાધુ વેસે રમણુ એ સર્વે બેઠેલા છે. દરમ્યાન ચંપાનો નાથ તથા અદા જોઇ અનવરખાંન ખુશ થઇ જાય છે. જેથી ચંપાને જે જોઇએ તે આપવા બંધાય છે. જેથી ચંપા પણ પોતાનું બોલેલું પાળવા પવિત્રસિંહ પાસે સાત સલામ ભરાવવા માગણી કરે છે તે માગણી અનવરખાંનને કમ્બુજ કરવીજ પડે છે, જેથી ચંપાને સાત સલામ ભરવા પવિત્રસિંહને હુકમ કરે છે. પવિત્રસિં તે વાત ઇન્કાર કરે છે. જેથી અનવરખાંન ખફા થઇ પવિત્રસિંહને કેદ કરી આખરે સૂળીની સજા ફરમાવે છે. તે વખત લક્ષ્મીનો ખ્યાર બાદ આવવાથી તેને મળી આવવાને આઠ દીવસની મુદતે યોગી વેસમાં બેઠેલાં રમણુની જમીન-ગીરીથી છૂટે છે અને ઉજ્જન તરફ જાય છે. બાદ પોતાના ઇન્સાફનો

ફેસલો ન મળે ત્યાં સુધી કચેરી મોકલુ રાખવા વિષે પાદશાહ પાસે
 માગણી કરે છે. તે અનવરખાંત મંજૂર રાખે છે. બાદ બોળો પોતાના
 યુમાનેલા રત્નની ફરીયાદ કરવા દરબારમાં આવે છે. ચંપાની માગણીથી
 દરબારનું કામ મોકલુ છે, તેથી કાંઈ બોળાની હાદ સાંભળતું નથી જેથી
 તે પુરો ભ્રમીત થઈ જાય છે. દરમ્યાન સ્વામી ભક્તિમાં લીન રહેનારી
 લક્ષ્મિને અપસુકન થાય છે જેથી ગમગિનીમાં પડે છે. તે દરમ્યાન
 ભટકતો બોળો ફરીથી લક્ષ્મિને મળે છે, અને પોતાના રત્નો ગયા
 તે વિષે તથા પવિત્રસિંહને સૂળાની સજ્જ થવા વિષે ખબર આપે છે.
 જેથી લક્ષ્મિ રાધા તથા બોળાને સાથે લઈ વીજલપુર તરફ સોદાગરનો
 વેસ લઈ જાને સ્ત્રીયો પુરૂષના સ્વાંગમાં જવા નીકળે છે. બાદ ઉજ્જવન
 ગએલા પવિત્રસિંહને લક્ષ્મિનો મેળાપ ન થવાથી પાછો વીજલપુર
 તરફ પોતાની મુદતસર હાજર થવા નીકળે છે. બાદ લક્ષ્મિ સોદાગરના
 વેસે ચંપાને ત્યાં જાય છે. અને બોળાભટવાળા ચાર રત્નમાંથી બે રત્ન
 વેચાતાં લે છે. ત્યાંથી મુરસદના વેસે જાય છે. માર્ગમાં પાદશાહનું ખાનું
 લઈ જતાં નેત્રોમાં જાનેત્રોમાં નામના સિપાઈનો મેળાપ થાય છે. તે
 પાદશાહના ખાનામાં સોદાગર લક્ષ્મિ તથા નોકર રાધા જાને તેમાં થુકે
 છે. જેથી સિપાઈયો તેને અનવરખાંતની કચેરીમાં લઈ જાય છે. પવિત્ર-
 સિંહની મુદત પુરી થવાથી રમણને ફાંસી દેવા લઈ જાય છે. રમણ
 ખુશીથી ફાંસીએ ચડવા તૈયાર થાય છે, દરમ્યાન પવિત્રસિંહ આવી પહોંચે
 છે તેને કચેરીમાં લઈ જાય છે બાદ દરબારમાં પોતાની મુક્તિથી પાદ-
 શાહને ખુશ કરી તે તારીખનો ઇન્સાફ કરવાનું કામ પોતાના હાથમાં
 લે છે. અનવરખાંત મુરસદ લક્ષ્મિને અમલખાંત સમજી ઇન્સાફ
 આપવાની પરવાનગી આપે છે. વિચીક્ષણ મુરસદના અદલ ઇન્સાફથી
 અલકખાંત વજીરનું પોકળ પ્રકાસ થાય છે. ચંપા પાસેથી પાછો બોળાના
 ચાર રત્ન અપાય છે. તે ચંપાની ફજેતી કરી શહેરમાં ફેરવી આખરે
 તેને કેદની શિક્ષા થાય છે. દુર્મતના કાવતરાં પકડાય છે. તે નીમકહલાલ
 વફાદાર રમણની ઝાળખમાં પડે છે. અને મિત્ર ભક્તિ વિષે તેનાં
 વખાણુ થાય છે. બાદ લક્ષ્મિ જાહેરમાં પોતાનું ખરૂં રૂપ દર્શાવે છે.
 નથુડાની ને બોળાભટનો મેળાપ થાય છે. અને પવિત્રસિંહને માટે
 તૈયાર કરેલી સૂળી ઉપર દુર્મતને ચઢાવવાનો પાદશાહ હુકમ કરે છે,
 આખરે દુર્મત બહુ પસ્તાવો કરે છે. અને પવિત્રસિંહને વજીરની પદવી
 આપવામાં આવે છે. છેલ્લે મ્લેચ્છના રાજ્યમાં લક્ષ્મિ ગયેલી માટે તેના
 રક્ષણુ સાફ છુપેવેસે મહારાજા વિક્રમ ત્યાં આવેળ છે તે પવિત્રસિંહ
 તથા લક્ષ્મિના પોતાનાં હાથેથી ત્યાં હસ્ત મેળાપ કરાવે છે અને
 આનંદના વાજાંત્ર વાગે છે.

પાત્રોના નામ તથા સંબંધ.

પવિત્રસિંહ.....શાંતાપુરીનો રાજકુંવર
 દુર્ભતસિંહ.....પવિત્રસિંહના કાકાનો દીકરો
 રમણ.....પવિત્રસિંહનો મીત્ર તથા પ્રધાનપુત્ર
 વિક્રમ.....ઉજ્જન નગરીનો રાજા
 અનવરખાન.....વિજયપુરનો પાદશાહ
 ભોળાભટ.....એક ગરબડીયો બ્રાહ્મણ
 નથુડો.....ભોળાભટનો દીકરો
 ગુરૂ લંપટનાથ.....ઉજ્જન નગરીનો સાધુ

શ્રી વર્ગ.

ચંપા.....ઉજ્જન તાપ્પાતું ગામ લીમછાયાની ગુણકા
 લક્ષ્મી.....વિક્રમની પુત્રી
 કુંભારજી.....ભોળાભટની શ્રી
 કપટકળા.....ચંપાની દાસી
 રાધા.....લક્ષ્મીની દાસી
 જે સિવાય વજીર કાજી પ્રધાન સૈન્યાધિપતિ, છડીદાર, ચોપદાર,
 સાહેલીયો, કંચનીયો વિગેરે.

પવિત્ર લક્ષ્મિ નાટકના ગાયના.

અંક પહેલો.

ખાળકીઓ—

૧

તુંજ ગતિ પ્રભુજ હૌથી ન્યારી, અકળ કળાયન મોહીં ધારી.—તુંજ.
લોભી લપટ દુખતે, તું શિક્ષા કરનાર.
ભગ્તોને મન વાંછના, તું દાતા દેનાર,
ધ્યાન એક ચિતે વિભુ, ધરીયે તમાર.
કરો સહાય પ્રારભે મોરારી,

તુંજ ગતિ.

અનંત એકજ છે પ્રભુ, જળ સ્થળમાં તુંજવાસ.
અવિનાશી આ વિશ્વમાં, સધળે તુંજ પ્રકાશ,
ગહન ગતિમાં તારી, મતિ નવ પહોંચે.
મોટા મુનિઓ પણ જાચ હારી,

તુંજ ગતિ.

પવિત્ર સિંહ—

૨

સુખ દુઃખ સર્વે પ્રજાને, કહો પ્રધાના છે કેવીરીતે;
ધર્મ પરાયણ નીતિ, પાલે છે કે નહિં રૈયત પ્રીતે.

૩

લાગી છે મન મોહની, જોવાને તે નાર.
દ્રષ્ટે જો દેખું નહિ, તો જાંઘી મારી ખવાર,
લક્ષે ચોંટી લક્ષ્મિ, ખસે નહિ ક્ષણ વાર,
લક્ષોમાં તું એક છે ભવ લક્ષથી તારનાર.
નીરખું જઈ નવ યોવના, તો થાય દીલ કરાર,
વેગે વાહું પાસ તેની, કરું સજ્જા અવતાર.

લાગી છે

લાગી છે

લાગી છે

અંપાં તથા સખીઓ—

૪

નથી અવરતી હામ બેલી એક અંત સમે શ્રીરામ,
જાવું છે જીવડા જરૂર તજીને આ ભાડાનું ધામ.
કર્કડાવી દંત કાળ ટાંપે છે દેવા ફાળ,
પળ આવી કે પકડી જાસે પાંખર મનવા માન,
શ્રાવણની જળ ભરી વાદળી, જેવો વિજ પ્રકાશ,

તજીને

પરપોટા પાણી તણો, જેમ પળમાં પામે નાશ.
 તેમ આ પંચ જૂતનું ગાળ હો હંસા કે ઉજ્જડ કામ,
 માટે મમતા મૂકી મુરખડા પીલે અમૃત જામ. જાવું છે
 કાલ દહ કીરતારને, જીવ અવતરીયો છે તું.
 પળ પળનાં લેખાં પૂછશે તો ઉત્તર આપીશ શું,
 અવતરી ક્યાં શા કામ થશે ટોટલ તેનું તમામ.
 માટે મૂકી બદકામ રાંકડા રટને સીતા રામ, જાવું છે

રસવે સખીયો—

આરતી.

જય શંકર ભોળા જય શંકર ભોળા, શીવ જય શંકર ભોળા,
 સુઘડી ના સૌહારક, જય વિભૂતી ચોળા જયો જયો શંભુ હરહર
 ગંગાધર ગિરજા વર ત્રીનેત્ર ધારી, શીવ (૨)
 રંદ સુંદ હરહર નંદી અસ્વારી જયો જયો શંભુ હરહર.
 પંચ મુખ પરમેશ દુઃખ હરતા દાતા શીવ (૨)
 ભય ભંજન છો ભોળા, શીવ શંભુ ત્રાતા. જયો જયો.
 અખંડ છો અવિનાશી કૈલાસી દેવા, શીવ (૨)
 સુરીજન મુની સૌ સમરે વાંચ્છીત ફળ લેવા જયો જયો.
 પ્રિય પુષ્પ ધંતુર, વળી જળની ધારા શીવ (૨)
 વિષધરના શણગારીક સેહેજે સુખકારા. જયો જયો.
 ઇંદ્રાદિક સનકાદીક સોચરણે લાગે, શીવ (૨)
 શંભુ શબ્દજ સૂણતાં યમ કિંકર ભાજે જયો જયો.

અંધા—

૬

ઈંદુ વદન મુખ કમળસમ, ચિત હર જિમર ચકોર,
 ચિન્ત વૃત્તી ચતુરાતણી, ચોરી જાયછે ચોર.
 રસીક તરણુ નર ફાંકડો, કાત તણો શણગાર,
 અવનિમાં એવો નથી, દીઠો કોઈજ કાર.

૭

અરે મારા રંગીલા છેલા સરદાર.
 વંદી વાર વાર આહે પ્યાર પ્રિય નાર, મારા,
 પ્રેમથી પધારીએ આ ભામિની ભૂવન મહી,
 રહો રસિક દીસદાર આજે, રજની રમવા રંજમહી.

માન પાન ચુલતાન ચુણીયલ હાજર છે તમ માટ તરી,
 સેવામા આ સુંદરિ છે, પ્રીત આજ જાણે રહી,
 દીલદાર હૈયાદાર પ્રાણુધાર સુખકાર.
 પ્રિતે પધારો ભરથાર આપ પ્રેમની છું ધતેભર. અરે

લોળાલટ—

૮

હાય હાય હાય રતન જાય, લાગે હદાય હૈયા માંચ. અરે હાય.
 આંધળાની આંખ મારી, ખુચી લીધી લાત મારી;
 દુરદશા થાજે તારી, દુષ્ટ વ્યભિચારી નારી. હાય.
 ભરોસે આ ભોગ મળ્યા, સુદ્ધ જનના ચિત્ત ચળ્યા.
 કદાપી ન જાય કળ્યા રોડે મારાં રતન ગળ્યા, હાય.
 ચરરર જીવ થાય, ચરર ચરર ચિત્ત ખળાય,
 હાઅ અરે હાય, જીવ જાય કષ્ટ થાય;
 અરરરરરરરરરરરરરર, ચરરર, ઠે ઠણે ઠે. હાય.

ચંપા—

૯

પચાવે માલ પારકો, છે તેજ સુખી જગતમાં
 શરાફ છાપ ધારનાર ખવાર ભગત લગતમાં. પચા
 કૃત આવા ચાહે મને, તેજ તાણે વન જાને,
 ચાય ચડતી દને દને, ગુમ કપટ ગતમાં. પચા.
 જાય અમીર હાથ આવી, આવભાવથી બોલાવી;
 નયન કટારી લગાવી, લાવીએ લપટમાં. પચા.
 મધુર સુખ વદી વાણી, કરી એ પલક માંહે પાણી;
 એમાં છે આનંદ હદાણી, સાર નથી સન્ધમાં પચા.

લક્ષ્મિ ને સખીયો—

૧૦

આજે ધન ધન ચયુ માનું મહા પુજન.
 આજે ધન ધન સુભ દીન સારદા પુજ્યા.
 ઉમંગ ન માય માહા પુજન. આજે.
 ચંદ્ર ચરચી પુષ્પે વધાવી, ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય ધરાવી,
 ચણાં ઝૂકી કીર્તિ વંદન; આજે.
 મુર્ખ પ્રેમી વિદ્યા દેવી ચક્ર, અભ્યાસ લાભ આને ઉત્તમ દષ્ટ
 હર્ષ છવાયો સૌ જન મન; આજે.

પ્રાશ્નણો—

૧૧

મળી મળી સુંદર દેહલુ ધન્ય છે પુન્ય જાળીરે,
આવીને વિષ દે છે, રહો સૌભાગ્ય બાળીરે. મળી.
જઈ હવે જલદી ધરે, મોદીક કરશું લયપચતારે,
જમીયું બટ બટાણી, કાળીયા કોડે વાળીરે. મળી.
મળ્યો છે રોક રૂપેયો, રાજ ચક્રમે બાળી બાળીરે,
ખાઈને ખુબ ઝાડકાર, ઝાઝ્યાં લે તાળીરે. મળી.

ગુરૂ લંપટનાથ—

૧૨

ધનુષ બ્રહ્મટી ખેંચકે, ફેંક નયન કા તીર.
સંતન કું જખમી કીયા. દીયા કલેગ ઓર.

૧૩

બજ બજ બજ રામ નામ મન બજ બજ બજ બજ રામ, બજ.
તીલક છાપા તુળશીમાળા મુખે હરકા નામ;
નાળુક નારી હાથ લગે તો દીલારામ
બસ દીલારામ બસ દીલારામ બસ દીલારામ બજ.
બુગીને બેઠેલ મળે તો નારાયણ ધૂત નારાયણ. ધૂત નારાયણ.
ધૂત નારાયણ.
ગૌરી ગુલાબ જેસી હોતો સીતારામ, ચલ સીતારામ
ચલ સીતારામ ચલ સીતારામ. બજ.

[નીચેનું ૧૪મું ગાયન ૨૩મે પાને ૫૩ તથા ૫૪મા ગાયનની વચ્ચેનું છે.]

૧૪

માઈ દેખતેરા એહી દેહ ખોટા સાધુ સંત કે કામ લગાવનાજી.
સાધુ દવાર અસે ગૌવા રામજીકુ વાકુ તાળમાલ ખવાવનાજી.
બીન ભાવ ન રાખીએ ભેખ હુંસે વાકી સિદ્ધ પ્રસાદી પાવનાજી.
મોક્ષગતીકા મંત્ર શીખાઈએ એકાંત આસન પે આવનાજી,

સખીયો—

૧૫

ચાલો સરખી સાહેલીયો ગાઈએ મધૂર ગીત. (૨)

બાગમાં જઈએ, આનંદ લાભ લઈએ. ચાલો,
રૂમેક ઝૂમક છૂમ ચાલો ચાલ છૂમ છૂમ ઘૂઘર વાગે ઘૂમ ઘૂમ
છોમ છનનન છોમ છનનન છોમ છનન છોમ છનનન,
છોમ છનનન છોમ. ચાલો.

ગુલાબી ગુલાબગુલ મોગરા હળરી પુલ વાસના આવે અમુલ્ય.
સન સનનન સન સનનન સન સનનન સન સનનન
સન સનનન સન ચાલો.

રમણ—

૧૬

બલે બલે જાવું છું નહિ કરું આંહી, પરતાશે ભાષ. બલે.
સુદિર વેણા શ્રવણશ્રી મૃગ જેમ, આધીન થઈ જઈ તણે પ્રાણ
તેમજ આ દુષ્ટની શીષ્ટ વાણે, વસ થઈ, શકલઈ, મીનતાઈ, તણ દઈ. બલે.
મન સુકતાળ વૃક્ષ પાન. કુટયા નહિં સંધાય, લે.
અન જળ ઉઠે જેસમે પુર્ત પરાયણ થાય. બલે.

૧૭

શીકર નહિ હું જાવું છું બંધ કર તારું સુખ,
પરતાશે પાછળ થકી, જેશે જ્યારે દુઃખ
જકડી પ્રપંચ જળમાં, યાદ રાખજે વાંછુ,
લેશે કો દી પલકમાં, આ કપટ પુતળું પ્રાણ.

અંપા—

૧૮

અજળ કમળ કરમાય, કળીયો મ્હાંન અકાંત નીર,
વપુ કાપટ વત થાય, શાણા એતે સાનમા;
મદન અરી મલકાય, યોવન અવય શસ્ત્ર સજ
સંક્રામે કાણુ જાય, કહો તો કહું હવે કાનમાં.

૧૯

પ્રીય તમ રહો રહો મારા, પ્રાણ રજની રમવા રંગે,
ઢાલા વાલ્યમજ પ્રેમે ચર્ષા પખાણુરે.
સેવામાં સદા રહું ઉમંગે. પ્રિય.
મધુર સુરત તવ મન વશી. ચિતહર ચતુર સુજાણુ.
કૃપા કરી કર કામીની, સ્વીકારો સુખભાણુ.
નીત નીત નૌતમ પુલેલ મંગાવુરે, કરવા મદન મોહન વરને અંગે. પ્રિય.
નવીન મધુ મધુ-કર વિના, આખે કાણુ ચતુર;
રસ ભોગી રસીયા વિના, ધડકે રામા ઉર;
તન મન ધન તમને પ્યારા અરચુ છે વરવારે, મનના માન્યા વ.
સાથીડાની સંગે. પ્રિય.

૨૦

રી

સામ શુંદર નવ ફીળે આમ નીરધારી, અલી પ્રથમ કર હવે છોડો નહિ વારી.
વિનતી કર છું પૈયા પડું છું આશ તમારી ચિત ચોટી સાવરીયા સામ.

ગાબદ—ચાલો તમે ચાઓ તૈયાર વખત હવે જાય છે. કપટ
 ચંપા— હરી હરી આ શોભન સ્વદેશ છેડાય છે.
 લોળોબદ—જાઓ છે. આ જીવતાં હજી હરીની સહાય છે. કપટ
 ચંપા— પ્રણામ મહેલ તુંજને તુમા રહેનારી જાય છે
 લોળોબદ—ભરો ઉચાળા જલદી હવે જમીનાર ચાય છે. કપટ.

અંક બીજો.

લક્ષ્મિ તથા સખીયો— ૨૭

ગરબો.

ભુપણ જગમાં ભામિની, ધરતી અનેક પ્રકાર
 નિર્ભય ભુપણ જે ધરે. ધન્ય ધન્ય તેહ અવતાર
 હીરા મોતી હેમને. તસ્કાર ખીક અપાર
 નિર્ભય ભુપણ જે ધરે. દેહ દીપાવન હાર
 સજો સખી નિયળ શણુગાર સાર
 પેહેર પહેર પતિ પ્રેમ સુહલી
 બજો નીત્ય નામ ભરથાર સુખકાર જેથી જકત બાંચે વાત રૂડલી
 સેવા સુગંધી તેલ સીચીને સીસ રંગ રેલમાં રમે સજો
 સાખી

સદ્યુણુ સિંદુર સેંચલે, સતિવૃત્ત ચંદ્ર કપાળ.
 નિતી નીર સરોવર ભરી. બાંધો પતિવૃત્ત પાળ,
 મહન કરી વિનય પુલ અંગ ન્હાવો નેહ જળેરેરે
 જરીયન સાદી સ્મરણુ ચિત્તસંગ ચિત્તથી નવ ચળેરે
 ઉચારો વેણુ મીઠાં મધુર હરનીશ્ચ રીઝાવો સમગ્રણી પતિને જુગદિશ
 સજો.

સાખી

મતુરાષ ચંદન ચર્યથી પુષ્પ પ્રદક્ષણુ તન.
 ગરિયાષ ઘૃત દીવડે કરો નાચ પુજન.
 સખી ધરો પતિપર ખ્યાર જેથી રાચે જુગદાધાર પ્રેમે ખાવો પ્રિતી
 રસ સાર
 સુખે કરો સદ્ગુણ સંસાર સજો

લક્ષ્મિ—

૨૮

સુરત મુરત સુખકારી, મદન છપ્પી શી શોભે અલખેલી
અપળ મિત ભરમાવી, વિરહ ભુત કરજો મુજને ઘેલી

૨૯

રસિલા છપ્પીલા રંગીલા લાલા. રશિયાળ વસિયાળ હૃદય મારા
દેદાર દર્શાવી દાસી લોભાવી ભરમાવી ભામિની પ્રાણ પ્યારા
અદ્રશ પ્રેમ સુખક આકર્ષણ, આપતણું છપ્પીલા ઊગાળા
મન્ન લોહ મુજ ખેંચી ખેંચીને લે છે આલીંગન વેગે વહાલા
જેમ આંખા શાખ વાસથી મેના આવે ઉડી ફળ ખાવા સારા
તેમ દાન્ટેજર આવી ઉભી છું હસ્ત અહીં કરો આપદારા

પવિત્રસિંહ—અરે ઓ નાર તું છે કોની બાળ તું

લક્ષ્મિ— પ્યારા મારા આપ તણી હું છું દાસી.

પવિત્રસિંહ—આ શું ઉચારી વદે છે તું નારી.

લક્ષ્મિ— હા હા આપ મારા છો વિલાસી.

રસીલા

લક્ષ્મી—

૩૦

છોડો છોડો છોડો છલેયાં, મુકોને મુજ બેયાં,
પહું છું પૈયાં પૈયાં. છોડો.

પવિત્રસિંહ— વાહ ઠગારી નાર નવ છોકુ આહાર.

લક્ષ્મિ— મૂકો મૂકો મૂતે આવાર જોશે કોક તો જશે ભાર
આશા વિચાર- છોડો.

પવિત્રસિંહ— નહિ જવા દોં નારી (૨)

લક્ષ્મિ— ખસો ખસો થાવો ન અવિચારી. (૨)

પવિત્રસિંહ— ન અવિચારીહું છું વિચારી પ્યારી શું સતાવે નારી.

લક્ષ્મિ— આવોજ આવોજ ન શરમાવોજ હે રશિયા છોડો.

લક્ષ્મી—

૩૧

મીઠી પ્રેમની પ્યાલી હાથમાં ઝાલી પાથમાં ઘાલી આ નાથને પાવીરે.
લાલ રહેલાણીને પાવીરે, લેવા સુખ આનંદ વહાણીરે. મીઠી.

મીઠી મુગંધી ગુલાબની, તમને આપું મારા કંથ,

સમાર રસને કેળવી પહોટો પ્રેમ પલંગ;

પીગીજી તમે પોટો પ્રેમ પલંગ, (૨)

રમાડુ વિધ વિધ તમને રંગ, જમાડુ બોજન રાખી ઉમંગ. મીઠી.

આમ ખીલી રહ્યો, કળીયો સર્વે ખીલેલ,
ભાગી ભ્રમર માળી થઇ, ચુટો મારા છેલ,
પીકજી તમે ચુટો મારા છેલ. (૨)

હડાવો રસીયા રંગની રેલ. ભજવો કામ કળાનો ખેલ. મીડી

પવિત્રસિંહ—

૩૨

રહી હૃદય વશી તું રમણી, ચંદ્ર મુખી કરે સુખી.
મૃગ નયની કટાક્ષ મારી ધાવ કારી કરે છે કાળજ. રહી.
ગુણ ખાણી શોભે શાણી વાણીએ મધુરી છે,
કાકીલી રસીલી ધંદ પરી અવતરી

વાહ રસીલી, અમૃત પાવો; ૦

લક્ષ્મિ—ખસો ખસો શીદને સરમાવો મુકો મુને જાવાદ્યો. ગુણ

લક્ષ્મિ—

૩૩

જરા આસ્તે કદમ અલખેલારે, ધીમા ધીમા ચાલોને છખીલા.
પ્રિતમ પ્રેમીલા સોદાગી સોખીલા, આગ ચોવનના ભ્રમર ભોગીલા.
ખીલી ચંપાકળી ચંપાવાડીમા, ચુટી હ્યો મુંગંધી રસીલા
દહેરી લાલા મારા વાલા રંગ બીના પધારો રંગીલા. જરા.

લક્ષ્મિ—

૩૪

મમ જનક અરજ તનયાનીરે ચિત રવીકારી.
કર દેજો જુગલ પીછાનીરે દિત વિચારી
આજ બગિચે આગા તમારી ગઘતી ફરવા સાર
મન ગમતો ત્યાં દીડો રાજવી સકળ ગુણ ભંડારરે—મમ
ચંદ્રવદન તે ચતુર પુરુષનું ચંદ્રરૂપ સાક્ષાત્
ધીર વીર શાસ્ત્ર સંપાદન છે ક્ષત્રીની જાતરે.—મમ
ગાય ગરીબને રાંક દીકરી જ્યાં દોરે ત્યાં જાય
સમાન જોડી જો પામે તો ભવસિંધુ તરાયરે—મમ

રાધા—

૩૫

રચના રામ સિતાની જેવી જુગલ તેવી ભજેરે
ખરે જેમ કેસરમાં કસ્તુરી સુંગધ તેવી ભજેરે.
સુંગધ તેવી ભજેરે રસીલી સુખમાં કરેરે. રચના
જેમ ચુની માંહે પેલ ચંપોને સુવર્ણ પેલ
રાણી મોહનાને છેલ તેમ રચના

રકત રંગની પાલ સગ હેમ તોરો જાણે વાહ

મુકતાકળ મણીમય માળામાં દાણે દાણે વાહ

કંઈ નહિં નહિં મણા નહિં મણા નહિં

રૂપ ચંદ્ર સમ વાહ જૂપ ધ્રુવસમ વાહ

કુપ શુદ્ધ ગમ વાહ

રચના

ભાગ્યવંત હોય ભામિની પુર્વ દ-ત શુભ સાર

તો પામે તે પુરુષને ધન ધન તેહ અવતાર

રચના

લક્ષ્મિ—

૩૬

પણ એક જાણ હાય વિગેગે જુગ સમ

નાથ તમ વિના ચાવું અનાથ પ્યારા મારા

સુખ નહિં કંઈ દુઃખ દીલમહી મનકું મુઝાય સોસાય દીલ હરદમઃ પણ

જેમ વિના જળ મીન જીવે નહિં વળી વિના દ્યુત દિય જુઝાય.

તેમ વિના આપ પ્રાણ પ્રીય મુજ પ્રાણ રકે નહિં વધુમાંહય,

પલપલ જુગજુગ હરહર દુઃખ દુઃખ વણ દર્શણ મુખ.

ક્ષણ પણ નહિ સુખ નવ ભોજન રૂપ સૌ વૈભવ સુખ

લાગે જાણે યમ.

પણ

પવિત્રસિંહ

૩૭

ઓ અલખેલી પ્યારી અધીરી ન થા રસીલી નેન નીરે નહીં તું ભીંજ

ઓ અલખેલી પ્યારી અધીરી નથા,

અંતર તવ દુઃખદર જોઈ જાણી લેને લાગે છે ખા.

ઓ

લક્ષ્મિ—એ સાચું પણ નાથજીરે, છુટે કેમ આ હાથજીરે.

હું આવીશ સંગાયે પ્યારા,

પ્રવિત્રસિંહ—રસીલી નેન નીરે તું નહીં ભીંજ

ઓ

પવિત્રસિંહ—

૩૮

જેમ વિખુટો વૃંદથી, મૃગ વનમાં અથડાય

પ્રાણ પ્રિય મૃગલી વિના, નવ શાન્તિ મય થાય

વધુ પરાયણ થાય પણ, ચિન્ત ચોર રહી જાય.

પ્રેમ જેલ બંધન મહિં, આશ રારા જકડાય.

લક્ષ્મિ—સુખે સિધારો સાયખા, મુકન જોઈ મુજણ.

એક માત્ર પુરુષ થયે પળજો અત્રે પ્રાણ.

૩૯

ધીમા ધીમા ઉઠાવી કદમ ચાલો ચાલો રંગ રસીયા.

પ્યારી સંગે પધારો પ્રિતમ છખીલા ચિન્તમાં વસીયા

..નસિંહ—ઢાલી રસીલા નાજુક પગ મેલી ચાલો હુમ હુમ અલબેલીરે
લક્ષ્મિ—વાણી મધુરીમાં વશ કીધી મુને મોહન બનાવી ઘેલી: ચાલો.
પવિત્રસિંહ—અમકે તારા નેત્રમાં અધર ગુલાબી રંગ.

મુખ મલકાણી મોહેની, મન હરે તુંજ ઢંગ.

લક્ષ્મિ—ઢંગ અનંગ જોયા છે મેં, બાગમાં બોલો માં કાઢ્યા થઇને રે
ચીત ચોર્યું છે તમે ઓ મારા વાડીમાં સુબન લેને ચાલો.

લંપટનાથ—

૪૦

કુછ નહિં હય માલા મનકામે, હે ગમાર સબી બજન કરને વાલે;
જપતપ તીરથ સખ જુકે હયે, દેહ દમન કર કયા ફળ હયે. કુછ.
જટા બઢાના ખાખ લગાના, લંબે તીલક બનાએ કયા ફલ હયે. કુછ
ભોગ ભોગના મૌજ ઉડાના, અછી અપ્સરાસેં બસ ઓહી ફલ હયે. માલા
સવેં દરબાર—

૪૧

છે સલામ છે સલામ સર્ગને રાજને રાજને
છે સઉ દરબારના પ્રણામ પ્રણામ. છે.
કૃષ્ણ રાખો રામ કૃપા કરો ભગવાન,
તખ્ત તાજ અંમર રાજ કરો સદા ધનશામ. છે.
ધરી ધરી પલ જય વારી પરી પરી પયર સખનારી વારી
ઐશાન કીયા ખૂબ શાન દીયા ખૂબ માન દીયા ખાનદાન દીયા;
જન જન જન રહો તુમારી જન રહો તમારી જન.
નેક મતિ નીત આપો મોરાર ટેક મતિ ચિત્ત સ્થાપો મોરાં
કૂડ કૂતી મત કાપો મોરાર આમીન આમીન આમીન.

કંચનીઓ—

૪૨

છો પરદુઃખ બંજન. કીરતી અખંડન જામે જગ મહીં
રંજન થઇ મોરારી. કપટો કાપી આનંદ આપી. જામે
અઢાજ પાળક ક્ષા દુઃખ ટાળક દીનપર દ્રષ્ટી કૃપાનિ ધન ધન
તન મન સુરજન પુરા
જય જય જય જય જય જય જય જય જય જય ક્ષય ક્ષય
વીરતર ધીર ધર જયકર સુખકર સહુ પર જામેજગ મહીં.

વિક્રમ—

૪૩

આવો મહાતમા અગ્રે, આપ પધારી આભારી કીધો,
દર્શન લાગજ દર્શને, પાવન આ મમ હામ કરી દીધો.

ગોપાલકવિ—

૪૪

ખમા ખમા પરદુઃખ ભંજન, અંમર નામ કીયો યશ બંજન.
 ધર્મ કાળમે હે ખૂબ રંજન અખંડ કીર્તી પામી હે.
 બન્તીસ પુતલી કે સીંહાસન, વાપે તુને કીયો આસન.
 છતીસ શુન ધર્મ રાજન ધર્મ ડાળ નામી હે.
 સત્રુકે સૌંહાર કરે રણે અગ્ર પાય ધરે.
 અરીકે એંકુર હરે અપાર અંતર હામીરે:
 વદે કવી ગોપાલ વાણુ શુંતારા કરં વખાણુ.
 ઉજ્જનમે ઉગ્યો ભાણુ જગત જોત જામી હે.

વિક્રમ—

શેર

વર ક્ષત્રિની કોલ છે તોલ ન તેની કાંવ
 બોલ દોષક પુઝાય તો કીરતી નેજ જખાય

૪૫

વચન માટે થયા વનવાસી રાજ તજીને રામ,
 પતિ અયોધ્યાનો જે હરીશ્ચંદ તે નીચનો થયો સુલામ વચન.
 પાંડવ પાંચ પંચાળીને હાર્યા વળી ખોયા ગર્થ ને ગામ
 ચીર પુર્યા ચતુભૂજે તે વેળા તે વચન પાળવા કામ વચન.
 વાસ કર્યો પાતાળમાં બળી અરપીને રાજ
 ચતુર માસ ચોકી રહ્યા વામન વચનને કાજ વચન.
 લાખાભૂવનમાં ભખ્મ સેહેદેવ થયા તેને ઉગાર્યા ઇશ
 શેક શકળશાએ કોલ પાળવા કાપ્યું ચેલધ્યાતું શીશ વચન.

સર્વ દરબાર—

૪૬

હર હર પ્રભુ આ કેર શો નીર નેવનાં મોભો જશે,
 ક્ષત્રી બાળા હાય શું આ સાધુ સાથે પરજુશે.
 ગજબ અજબ આ જોઈને ઝવાળા પ્રગટે નસે નસે,
 સતી સાધવી સુંદરી શું સાધુની દારા થશે.
 મીન ગળે છે બગને આતો ગજદંત અજબ ઉઠાવે.
 વિષધરને શીર દાદુર બોલે મુગતા કાગ સુનાવે મીન.
 ક્યાં તે જીવંતી ને ક્યાં જોગી બુંગલ કદી નહિ આવે,
 તેલ પુલેલ ત્રીયા અંગ સોહે ચંદ્રપ્ર જોતાં ચિત મોહે.
 ભંગ રંગ અડખળી આતો અખણત ખાખ રચાવે મીન.

મહેલ ઝરખે રહેનારી તેને કેમ મદમાં ફાવે
ભોજન વિધ વિધ જમનારી સાહેલી સંગે રોજ રમનારી જે
અનંગ રંગ મન ગમનારી તેને કેમ દુકડા ખાવે મીન.

૪૭

ખરે દુઃખમાં હુણે છે નાર, મળે મુરખ જેને ભરથાર,
અહો નીસ ખટરસ, જે જમનાર;
કહો પીરસાએ તેને કેમ આદ,
કરે ક્રોમળ તેનો કેમ અહાર;
મરે જુર જુર થઇ લાચાર.
અનાથ અખળા, અખુધ પતિ, પાલવ બંધાણી જેહ;
ઢંગ વિનાના ઢોરની સંગે, રંગ રમે શું તેહ;
છૂટી પડીઓ તેનો અવનાર મળે મરખ જેને ભરથાર.
ક્રોમળ કુસમ કળીને, ચાપે ધગ ધગતા અંગાર.
સહન કરે કેમ સુવાળી તે, કોહાડાના માર;
રસીલી રસ ળસમાં રમનાર, મળે મુખ જેને ભરથાર.

લલિત—

૪૮

રહેમ કરો રામ કંઈ આપો શું આમ.
સું આ સાધુડા સંગ થાશે મારા લગન.
શા છે એમાં ઢંગ એથી રમીયે શું રંગ.
એથી જમીયે શું સંગ એ તો જલ્લ જેવો બંગ.
ગોઠ કરીયે શું ફરીયે શું પહોલી પલંગ. રહેમ.
દેખીતો બિહામણો ને બાહુક જેવો વેસ છે.
વડ સુળીસમ ઝટા જેની રાખે રોળ્યા કેશ છે
સુધડ સુગંધીમય વપું મમ નાળુક કદળી સમ.
તેની શું એ ભેટ લેશે જંગલકરો જમ.
રાખોડીમાં રમનાર દુક માગી ખાનાર.
તે શું મારો ભરથાર કેમ પામું આરામ.
હૈયે ન હામ દુઃખી દીનને જામ હવે નિંદ્રા હરામ.
કેમ પામું વિરામ રહેમ

૪૯

વિક્રમ—અધીક નથી કાંઈ તુજ કરતા ઓ રાંક સુતા મારી.
પણ મુખ વચન વદી બંધાયો, ભુલ થઇ ભારી;

લક્ષ્મિ—પરમપિતા દુઃખ દીલ નવ ધરશે, ખની ગણખનનાર.

પણુ તેની કાંઈ સોધવી જોઈએ, બચાવની બારી;

વિક્રમ—વચન વદે જે વિચાર વિણુ, છે ને સૌની ખવારી.

સુખી ખની મુજ સમ મુઝારો, ખેદ થકી બારી;

લક્ષ્મિ—વચન વદી નવ પાળે તે જનને, છે ધિક્કારી.

પળે વચનને પણુ રાખે, તેની છે બલીહારી;

વિક્રમ—સત્ય વાત છે સુતા તમારી. પણુ સો કરવો ધાટ.

લક્ષ્મિ—રાંક બાળકને રંગ મળે તો, મચાવું સુંદીર ઠાંક;

વચન પળેને વટ નવ જાએ, તેવો બાંધુ તાર.

હરી કૃપાથી હત્યારાને, પહોચાડું બવપાર;

લક્ષ્મિ—

૫૦

જાવું જોગી છળવા સ્થિયણ સાચવું માર તોર લગાડાનો તાણું

કર મુખ તેનું કાળુરે. પીતાણનો કોલ પળવા. જાવું

ધરી સ્વાંગ ધાવું ત્યાંપણમાં ખનાવું જમ યલતાન.

શકેરા વાણી સ્વાદ ચખાડી, કરાવું વિપતું પાન. જાવું

થાક અલખેલી અતરવાળી, કાળી નાગણુ કાજ.

કપટ જાળ જીલ્લિથી નાંખી, ફસાવું શકેરા બાજ. જાવું

સખીઓ—

૫૧

જવો જવો સાહેલી સાહેલીમોરી છુમ છુમ જાઓ.

લચક મચક કટી લચાવ, હુમક હુમક ધરતી પાવ

જમ જોગીડાતું મન ડગાવ, કળા અનાંત કરી તે સંત

ચીતની ખંતનો આણુ અંત જાવો.

કનક લતાની વેલડી, ફુલસમ કોમળ કાચ.

ચંદ મુખ જોઈ ચેળકતું ભલા ભલા ભરમાય. જાવો.

નથુરો—

૫૨

હાય થસે શું માર ગુરજ, માતપીતાના વીરોગે ગુરજ હાય.

અનાથ એકલવાયો પડ્યો હું એથ હવે ચિત કોંની ધરજ હાય

નીજ તન જાણી રક્ષણ કરજો, નીત નીત તમ પગ ચંપી કરજ હાય

રમણુ—

૫૩

ધાતીલાં કાતીલા માતીલા મુંઢેતું કદીજ નથી કલ્યાણુ

કામી હરામીની ખામી ભરેલાને તે ખચિત છે દુઃખખાણુ ધાતીલા

જાણી ભક્ષ મીન ગળે માસ ગુપ્ત કાંટે રહી અંજાણુ
કંઠમાં જાયકે કપ્પટ પામી પછી પામર ખોય છે પ્રાણુ ધાતીલા
સામર ફળને સુકસેવે ચિત ધારીને આનંદ લ્હાણુ
આહાર કરે તવ હડતી પુમને પેખીને પામેછે હાણુ ધાતીલા
દોસ્ત મારાએ આં દુષ્ટની દોસ્તીજ કરી જાણી મીઠ ક્ષીર
સુવણુ જાણીને સંગ કર્યો પણ કોડીનું છે એ કથીર ધાતીલા
લક્ષ્મિ— પ૪

હે અતર સુગંધી દુલેલ, લીયો દહેરી લાલા સોખીલા કોઇ છેલ. હે.
હે, અતર સુગંધી દુલેલ. લીયો દહેરી લાલા સોખીલા કોઇ છેલ.
હું છખીલી આરવાળી, તેહ મધુરાં કોઇ હો વિહારી,
હીના દયાલી ચંખેલ. હે.

કુસુમ સુગંધી કેવડો, ગુલાબને ગજવેલ.
મધુર સેંટ મધ મધ કરે, ધરે રંગની રેલ.
અગર સુધે જનસેંકડો, નેહજરો તપખીર.
કલગી ગ્રાહક ક્રોડ છે, અતર કોક અમીર.

લીયો

લંપટનાથ—

પ૫

નયેન મીલાવી લે આ છખીલી નયેન મીલાવી લે
ચટપટી ચિતમાં લાગી, ચતુરા ચુગ્ગન કરવા દે.
મોતન માલા જરીયત સાડી, જે જોઈએ તે લે. રમીલી.
લગની લલના લાગી રહી, તુજ ચહેરો જોવા દે.
નાજીક વેલી કામળ ખીલેલી કળા ચુંટવા દે. છખીલી કળી.
મદન અગન અંતરમાં લાગી. જલદી જુઝાવી દે. છખીલી,
આલીધન આપી અલખેલી, બેટ પ્રેમની લે. છખીલી બેટ.
અધરામૃત રસ પાન કરાવી મધુર વચન મુખ કહે.

લક્ષ્મિ—

પ૬

પરનારીની પ્રીત કરો ચળાવી ચિત નહિં યોગીની રીત પ્યારા આ
નહિં નહિં યોગીની રીત પ્યારા આ, હારે મને મુકો જવા દો માહારાંજ
મારી હુટો ન રસીયાજી લાજરે નહીં

લંપટનાથ—

બહાલીવાણી મધુર તારી, લાગે હે પ્યારી પ્યારી અંધર અર્મત તોરા પા.
પ્યારી મુજે અધુર અર્મત તોરાપા હારે કરી લેને સાધુકી સેવા

પ્રેમે પાવો પ્રિતીકા મેવા.

લક્ષ્મિ—શરમાવો શું સાયખા, સમજુ થઈ સુખાણુ.

લલચાવો લાવણ્યમાં મારીને મોહ્યાણુ.

લંપટનાથ—છોટો છોટો છમીલી ચુમાન, દીવો જોગીકું જોખનકા લાન
હાંમાંનો હુમારા દીલજાન, પ્યારી હોગા હુમારા કલ્યાન પર.

લક્ષ્મિ—

૫૭

કોઈ નાદાનને જાવો સમજાવો જાનને

કોઈ

નજર તમારી મેં તો પીછાની. પણ સવાઈ નહિ સરસે લો જાણી

જેમ પથ્થર પર સચીરે પાણી. હું છું શાણી ફરે ન ફરું થઈ વસને કોઈ

લંપટનાથ—અરે દીલદાર હૈયાદાર જોંસી બાત નકીજે

લક્ષ્મિ—આધા રહો અડશેમાં અમે તો આઅરથી બહીજે

લંપટનાથ—રસીલી જાન જોખનદાન એ જોગીકું દાજે

લક્ષ્મિ—જાઓ જાઓ જ રહો છોટા ન એવી વાત કીજે

લંપટનાથ—પીયાલા પ્રેમકા રસીલી પાછનેજ પીજે

લક્ષ્મિ—તમે તો રાજ જોગી માટે અમથી અગગા રીજે

લંપટનાથ—લગ્યા હય જખમ પ્યારી વહો તેરે બીન નાહિ રજે

લક્ષ્મિ—ન ક્યાવું લલચાવું હડાવું તમ જેવા દોકર વધને કોઈ

લંપટનાથ—

૫૮

લાલચ મેં લપટાય રે, મીથ્યા ભગો અદનામ.

હૂંઘામે દોનું ગઈ, નહીં માયા નહીં રામ.

હપ્પોદક અંગે કીયા, કામ સરીતા તડ.

પાયા આખીર સારએ, જ્યું ફૂટેકું લડ.

લક્ષ્મિ—

૫૯

જા જા જા નીચ હડ દંભમાં દૂલનાર કામ કુંડમાં પડનાર

ઝટપટ જા

જા.

ભેખ ધરી હરી નામના કરે કામ તું હરામના

છટ નીડર નટખટ નફટ ફટફટ ધૂત ધૂત દૂરથા.

જા.

શેર

અદનામ કરે હરી નામને ને માણે કુર્કમી મજા.

લંપટનાથ—મેરે જૈસિ પાય તે, પાખંડીઓ પુરી સજા

લક્ષ્મિ—તીમક તાણે વેંતનું, જાણે કશું નહિં જાગમે.

વાતો કરે દૈરાગની ને બીતર આસા ભોગમે

જા.

સેર

ચક્ષુ પશુ ચિંત જ્ઞાન વીણુ, જાણે નહીં ભુંડી મતી
લ'પટનાથ--પીછેમેં પરતાય ખૂબ, પાવે જળ્ય મેરી ગતિ.

લક્ષ્મિ— પળે પાપી કલ્યામાં તે પામે તેમાં સારથું

લ'પટનાથ--- ખેઠજત બનકે ચલે, ઓ છોડ અપના કામકું. ૭૧.

અંક ત્રીજો.

હરબારીઓ વીજેરે—

૬૦

ખુશ રહો ખાતે આખાદાન ગમ હરકમ દૂર કરો પરવર.

ખતે રહો ધરી ધરી તનમનફજલ દો ખુબ ખુદા સનસન—ખુશ

તાજ સરપર તોરે હમકે ગુલ ખીલેપર તોરે ચમકે ખુશ

કંચનીઓ

નાચો સખી છુમ છનનન છુમ છનનન છુમ છનનન

છુમ છનનન છુમ છનનન છોમ

તત્ત ચેઘ તત્ત તત્ત ચેઘ તત્ત ચેઘ તત્ત ખુશ

ત-ત ચેઘ ત-ત ત-ત ચેઘ ત-ત ત-ત ચેઘ ત-ત

હરબારી વીજેરે—

તક ચેયા તક ઘટ ચેયા તક નટ ચેયા તક

ધરકટ તરકટ થોમ ધરકટ તરકટ થોમ સાની ધપ ધની

રેસા રેસા નીધ પમ ગરે ગમ ધપ ધપ મગ સારે ગસા ખુશ

કંચનીઓ—

૬૧

મોરે ખ્યારે પહાન નયેના લગા એ બતાય દીની સાન મોરે

મારી નજરીયાં પ્રેમકારે ફેંક ચલાયા તીર

પતલી કમર લચકા ગઠ મોરા દીયા કલેમ ચીર

મોરા શ્યા પીયા તું જલાયગો જલાયગો જલાયગો નાદાન નયેના

ખારા બરસકા કામાનીરે જળ બરનેકું જાય

પ્રીતમજી લગી નજરીયાં હુંઘટ ખુલ ખુલ જાય

કોઈ દેખેગા ધજજત ગુમાયગો ગુમાયગો ગુમાયગો દીલજનન નયેના

પવિત્રસિંહ—

૬૨

કદી પશ્ચિમે સુર ઉદમ જે દીવસ થાસે.

તે દીને સિંહ સુત, માન મુકી ખડ ખાસે.

પવન કદી જકડાય, કોઈથી જકડી રાસે.
 માહાસાગરના નીર, મુકી મર્યાદા જાસે.
 નીજ તનને જે માત, કદી પયમાં વિષ પાસે.
 સંત ચિતની માંહ, દયાનો નવ રહેવાસે,
 કાષ્ટ દેક તજ દહ, જળ મધ્યે વાસો કરે,
 તે દીને પવિત્રસિંહ, સલામ એ સહને બરે.

પવિત્રસિંહ—

૬૩

આવે સમઝેરે જામીન, મિત્ર વિના કોણુ થાયરે,
 વાહાલા વિના કોણુ થાયરે. આવે.
 સલામ મિત્ર સો મળેરે, તાળી મિત્ર અનેક.
 ભીડ ભંજન કોઈ વીરલા, હોય સો લાખનમાં એકરે મીત્ર.
 મુખ મીઠા કપડી હૃદયના, લેખુ લાખ કરોડ
 સંકટમાં શીશ અરપે એવા જગમાં ન મળે જોડરે. મીત્ર.

રંગણુ—

૬૪

હજુર હુકમ મુજબ હાજર હું જામીનગાર લીખો બસ હમકુ. ૬૦
 મુદત પેં નહીં હાજર હોવે, શૂળી ચઢાવો મુજે ઓઢીનકુ. હજુર
 જે કુચ્છ હો કરમાન તમારા, હું મય કમુલ સરકેલ સીતમકુ હજુર

લક્ષ્મિ—

૬૫

દક્ષણાક્ષિ કરકે અતિ, અવસુકન નીસાન,
 રખે વિદન મમ નાથને, હોય અરે ભગવાન.
 સખીઓ—સહીયર શાંતીમય રહો ચિંતા કરી ચિત દુર.
 વિદન તમારા નાથના હરી કરશે ચક્રચૂર.

લક્ષ્મિ—

૬૬

સખી રવામી વીના ન મુખ થાએ.
 મારા પ્યારા વીના પ્રાણુ લડી જાએ.
 મન માન્યા વિના મન અકળાએ. સખી.
 જેથી શશી વિના રેત, તેવી મને જાણો બેન,
 જેમ મીન વિના જળ, તેમ નવ પડે કળ
 સખીઓ—આરાના અંકુર કિપ્પનજી તરા કરશે જળ સંચિત.
 લક્ષ્મિ—બેન ક્યાંથી એવું હોય નશીબ,
 સખીઓ—હાહા છે ખચિત, હાહા છે ખચિત.
 ધર હામ થા વિરામ મનકામ પુરો રામ

— હા, આઆઆઆઆ, આ, આઆઆઆમીન

સખી.

રમણુ—

૬૭

જાવું છું રહેવા જોજામાં કાજ મિત્રને મારા.

હગારજો અવિનાશજી તે દોસ્તને પ્યારા.

જા.

કરવી દોસ્તી સેહેલ છે, નીભાવવી મૂરકેલ;

કવચીત છે કોઇ કષ્ટમાં જીવ અર્પણ કરનારા.

જા.

દોસ્ત છે સૌ દ્રવ્યના કોઇ વસ્ત્ર હરનારા;

વળી કોઇ છે મીષ્ટાન્નના કોઇ ભગનીદારના.

જા.

કપરી કૂત્તા કોઇ છે નિષ્કપરી કૂટે કોઇ;

આકૃતમાં અળગો રહે છે જીવીત તેનું ફેક,

જા.

પવિત્રસિંહ—

૬૮

આહા ગજાવું ગજાવું જગમાંહી જશને

કર કર જાજ વાર કર નહિ વાળું ડંશને

અહંકારી તે માણી કરં યમ વશને

આહા,

જો કદાપી શુળી મુને થાય, જગતમાં હાંસી થાય

હાત્રી તણો વટ જાય, એ તે શું ખમાય,

હે હરી શૂર ધરી ચુર કરી દે અરી જાવું છું ધીર કરી

સગ્ન કરે તો તેજ વખતે ધાર વીર રસને,

તોર તજાવું ન જાવું પછી થાવું પ્રસને

આહા.

રમણુ—

૬૯

અવસર આગ્યો રૂડો આજ રૂડો આજ રૂડો આજરે.

વિશ્વપતિ લેજો શરણે ગરીબનીવાજરે

અવસર.

ધન ધન્ય ભગ્યશાળી આજ ગણોરે,

મરવું છે બહાલા મિત્ર કાજ મિત્ર કાજ મિત્ર કાજરે, વી. લેજો.

કીરતી અમર થાશે, બહાલો હગરશેરે.

અદકો આનંદ મનમાંજ મનમાંજ મનમાંજરે.

વી. લેજો.

વિનતી સ્વીકારી વિષ્ણુ વેહેલેરા આવજોરે.

અંત સમયે લેવા કાજ લેવા કાજ લેવા કાજરે.

વી. લેજો.

સર્વે દરબાર—

૭૦

આલમ સરદાર કાયમ કિરતાર દાતાર હાં.....

તોરા ખ્યાર ખુશકાર ભવતાર હમ તોરી પરવારી

સરદારી બલીદારી,

આલમ.

લે આલમસે તારી શીર ખુડે દરબારી વારી વારી.
 ફળજ સુક દાખો જે આલમ અમર રાખે;
 બંદગી તોરી હાં,... કરત કર જોર સખ નરનાર.

આલમ

પવિત્રસિંહ—

૭૧

વંદી વંદી મારી, માયુ મિત્ર તવ કને,
 વૂને મેં હિકકાવોં પણ હીક હીક બહુ છે મને.
 અવગુણો અતી મારા પણ તેને તેં ગુણ મણી,
 કીધી રક્ષા મારી. વિપત્તિ વેડી ધણી ધણી.

પવિત્રસિંહ—

૭૨

ખ્યારી મારાથી તું તો નીવડી સવાઇ
 તારી ચતુરાઇ આપે નવાઇ.
 જગતને ઠગનારી જે આ વિભિચારી નારી.
 હેતરાઇ છીન્નમેને, તુંજથી છળાઇ.
 ટેક મુજ તારણી તેં વધાર્યાં આ વિશ્વમાંહી,
 ઇનસાફ આપી કરી આનંદ વધાઇ.
 યોગી ને ઐકકલ ભંગ, કીધો ધારી નવો દંગ,
 તજ તપ તણો રંગ. મયો તે ફસાઇ,
 નાંખી પ્રેમ જેલ માંહી, કીધી ઠેકથી ઠગાઇ,
 બમાવી કીધી બવાઇ, મોંઢે ચોળા સાહી

ખ્યારી.

ખ્યારી.

ખ્યારી,

ખ્યારી.

ખ્યારી.

સર્વે દરબાર—

૭૩

ખુશ રહો જોડી તુમારી તુમારી તુમારી. જોડી.
 અમન અમન દો પરવર તુમકો મ્હેર હો સુક ખુદા.
 ગુલખીલ હરદમ કઠાય ગમ સખ કાયમ કીરતી સદા.
 અમન અમન અમન સદા જોડી.
 મુરાદ હાંસીલ ખાનપાન. ગુલતાન શાન કાખીલ.
 દુહાઇ સખ દરબારીયો દે ફતેહ ફતેહ કારી. ખુશ

